

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Urria-ren
25ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakochea, Chakur chiki bat.1903-ko Urria-ren
25ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

ITZ-JOSKERA

I

Ni chikiehoa nitzala, bazan nere jaieterrian, saltzeko ere naiko indarra zuan bat: guizon egokia, bikaña, ederra, prestuba, euskalduna, pelotaria. Baña pelotari au... apaiza zan. Aldi artan eliz-leguez Iruñaren mendekoak baitguinhan ingurukoak, eta angó Beguirale-goia (*Epi-scopus*) umeak sendotzera (confirmatzera) ta elizak ikustera etorri zitzaigun batean norbaitek nonbait itzeguin zion gure apaiz-sakristau pelotariaren kontra, pelotan au ibiltzen zalako. ¡Pekatu urasse bai pekatubai! ¡jai arratsaldeetan, zori onezko dembora aietan, bezperen ondoren, errian ziran guizonik aguirienak in ta lekuri aguirienan, sasoirik oneneko apaiz bat pelotan ibiltzea!—Andriani jaunak aserre-ssamar artu zuan noski sakristau gajoa, eta oni, berez lotsatia, ta nãgusiakiñ oso bildur aundikoa izanik, guzizko izuba sartu zitzaion.

Konfirmazioko lanak bukatu ondorean, Beguiralea ta erri batzuetako Apaizak alkarrekin zeudela, zer-zerbait berriro pelota-jokoaz aietatu zan. Obispo jauna unore obekoa zegoa, benturaz lengo keiale guizacharrak baño honradugoen batek gauzak garbi ordurako esan zizkalako, eta orregatik beste apaiz zar buru zuri batek, jostatzen bezela itzeguin zion, esanaz: Beguirale jauna, euskaldun batek, eguiz euskalduna bada iru gauza bear ditu, nere ustez: *oñez* ibilli bear du, *sagardo zalea* izan bear du, eta *pelotan* jakin bear du. Oietatik bat palta bazaio, euskaldun charra da.—Asko t'asko gustatu zitzaion Andriani jaunari au, eta parrez, gure sakristabari beguiratubaz, erantzun zion: eguia zala.

Nik orren antzeko gauzacho bat esan nezake nere lan oni ekiteko: eguizko euskaldun batek euskeraz *pensatu*, euskeraz *mintzatu* t'euskeraz *iskiratu* bear du. Eta... laburcheago: euskeraz *pensatzen* badu, euskeraz *ondo* mintzatuko da t'izkiratuko du; bestela ez, ez, ez.—Etzaie au askori buruban (*goguan* esan bear litzake) sartzen. Or nonbait ibilliko da, Bizkaialdean nere ustez, len onelakorik sinisten ez zuan sotnadun bat. Beste gauz askotan ondo guentozen, baña,

eskutitz batean esaten ziranoz, ez zan euskeraz pensatzea gauza bearra, euskeraz ondo itzeguiteko. ¡Beraz ez? —Eniñon jaramenik eguin, orduban alper-alperrik izango zan ta. ¿Zer ote dio gaur? IBAIZABAL irakurriko duala uste det, eta atseguin emango liket emendik illabete pare batera esaten balit. Arpeguiz ezagutzen ez det, baña ondo gogoan daukat berak ziona. Gaurkoan ez bañon urruti gabeko beste aldi batean, bidaldu nekioke IBAIZABAL-i, apaiz jaun arrek eta ark bezela pensatzen dutenak itzkuntza batetik bestera aldatzeko, gure euskera ta latin-erderak alkarren antzik duten ikustea gatik, esakizun sail-bat.

Ez noski: euskera utzita edozer erderetan pensatzen duanak eziñ euskeraz ondo itzeguin dezake batetan, an guchi eskribitu, erderetan pensatuba. Oguei t'emezortzi urte luze daramazkit lan ontan, eta zer igarotzen zadan jakiteko orduba det; eta besteai zer ere bai. ¡Amaika bider nere mingañari, itzak euskeraz lotu bearrean erderetan josi dizkidanean, kastiguz ber-bertan ortzak sartu dizkat!—Asko t'asko dira euskerazko itz baten billa dabilzanak; billatuta ura garbitzen, leuntzen, ordu t'egunak daramaztenak; neroni ere au guertatzen zat. Baña... itz oiek eta besteak alkarrekin *euskeraz* josten... zzenbat denboran egongo ote guera? Itz bakoitzaz artzen dan neke ura ona da; itzak banaka landu ta leundu bear guinuke, baña aurreneko neke orrekiñ izlaria nekatzen eta asperitzen balitz, beste pausorik ematen ez balu, aurrerasseago ez badijoa, lan guzia lengo lanarekiñ amaitu duala baderizkio... euskal-zale aundia ez dan señailea.

Pena eman dizaioke bati, pena emateko ainbat bada ta, euskerazko itzak-kin eguindako erdera letu bearrak. ¡Itzak euskeraz... itzen joskera erderaz! Jakin bear litzake, itz bakanen billa gabiltzala artu degun lanaren laurdena, itz oiek berak alkarrekin josteko artzen baguendu, askotaz euskera egokiagoan aguiriko lirakeala gure paper, orri, bederatzi-urten, liburu aundi ta chikiak. Eta, naiz erderetako itz batzuek autan ibilli, edo paperetan ezarri, sail guzia euskalariz josia badijoa, euskaldun baten belarri ta beguiak atseguinez entzun-go t'irakurriko dute.

Ondo naiko nuke IBAIZABAL-ek neurri zabalagoak izatea, aldi bakoitzean ugarisseago itzeguiteko, baña... lukainka baño egun gueiago omen da, ta Goiko-jauñak bizirik nai bagaitu, urren arte!

O.^k

GUERRA TA PAKIA

Egun dena igaro nuen mendietan, ikusirik jarrita beren tontorretan, edertasun aundiak atze-aurretan erri, baso, baserri, soro, zelaetan, batean bukatzeko inguru denetan.

Jechi nitzan, penakin, menditik kalera sartu banitz bezela kartzela batera; afaldu ta ondoren joan nitzan oiera, mendiko neke aiek anchen utzitzaera, obeto esateko deskansatutzaera.

Sartu nitzan oiean eta artu luak, (kanta bearrik ez du guizon nekatuak). Berriz ditut ikusten nik lengo lekuak, ¡baña!... jez zori gaistoz len bezelakuak, baizik ordu guchian arrunt mudatuak!

Beguiraka jartzen naiz ezker-eskuiera, lenbizi urrutira ta guero urrera, eta ikusirikan beti gauza bera, ¡sartu zan naigabe bat nere biotzera!... zer ikusi nituen nua esatera.

Lenagoko baserri politik, churiak, aguertzen dira orain suakin erriak; an ez dago besterik, paret eroriak, aurecho gabe arkitzen

dira atariak, ta andik aldeguin dute chori kantariak.

Desaguertu dirade lengo sagastiak... ¿non dira eche aurreko inchaurre, guereziak?... Noizpait etorririkan jaun kaltetariak, berekin zituztela soldadu taldiak, purrukatu zituzten aizkoraz guztiak.

Zelaietan ez dago arto ta garirik, ez ere soruetan belarcho berderik, baratz politik daude oso igarturik, eche ondoan ez da agueri metarik, ez eta len bezela pagota pillarik.

Menditikan errira jechi nitzanian... jura kuadrúa jarri zitzaidan aurrian!... ume chiki gassuak amen magalian, andre denak negarra beguien ertzian, ta aiton amonak pena aundien erdian.

Guero ditut ikusten guizonak, ez zarrak, izandu ziradenak pizkorrak, azkarrek... ¡batzuek... anka-motzak! ¡bestiak... elbarrak!

¡zerk erakarri ditu orlako negarrak!... —Aiton zar batek dio:

¡guerrak, gazte, guerrak!

Gu emen bizi guinhan guztiak pakian, guerra zikiñ au sortu zuten bitartian; ¡orain!... ¡andriak ez du senarrik echian!... ¡gurasoak semerik ez du bazterrian!... ¡senideak tiroka elkarren artian!...

Batzuek nai zutela erregue paratu... bestiak... etzirala arrekint kontentu, ta... ¡guizon azkarrenak ill ta lurperatu!...

bestiak sekulako
oso elbarritu!...
mendi, kale, baserri,
guztia ondatu!

Albisti denak dira
chit negargarriak,
ondatu ta guelditu
dirade erriak;
toki denetan dira
eguiñ pikardiak,
kalte aundia dute
maizter-nagusiak,
sekulako lur jo-ta
guerade guziak.

Betiko galdu ditut
nere lau semeak!...
jorri... erre dizkate
bere bi echeak!...
jumeak aitik gabel!...
jalargun andreak!...
jarrasatuak oso
mendi ta kaleak!...
jorra guerrak ekarri
ditun mesedeak!.....

Penaturik joan nitzan
oso urrutira...
Noizpait allegatzen naiz
dierri berrira,
ta jartzen naizenian
berari beguira,
kalietara orain!...
guero baserrira!...
atseguin bat sartu zan
biotzan erdira.

Zuaitz ederrez mendi
denak estaliak,
fruta arbolan adarrak
frutakin betiak,
zelai abek artoa,
garia bestiak,
berde zoragarriak
soro, belardiak,
churi ta pozgarriak
ango baserriak.

Errian ari dira
lanian jendiak!...
ots aundia daukate
ekintzateguiak,
ke beltza dariote
beren chiminiak,
gauzaz kargaturikan
karro ta gurdiak,
igarotzen zituzten
erriko kaliak.

Guizon batzuek dabiliz
farrez pasiatzen,
fabrikako nekeak
ala aztu-azten;
besteak baratzehuak
landarez apaintzen,
emakumeak beren
echeak chukuntzen
eta neska mutillak
kalian jostatzen.

Ikusten ditut guero
pozez beterikan,
languille-nagusiak
denak baturikan;
nagusiak ez dute
aunditasunikan,
aiekin jarduntzeko
ez ere lotsikan!...
orrek laja ninduen
chit alaiturikan.

Bati galdetzen diot:
—Jemen ez da guerrik?
eta erantzuten dit:
—Ez ere bearrik.

Ez degu, ez, gueiago
eguiñ nai negarrik!
jezta ikusi berak
dakartzkin okerrik!...
Zalda pakia baño
gauz obeagorik?
Emen bizi guerade
guztia pakian,
asererikan gabe
kanpo ta echian,
aberats eta pobre
batasun aundian,
eziñ ikusirikan
ez da gure artian!...
orlako bentajarik,
Zalada guerratian?

Guerra ez dute sortzen
guizon paketsuak,
baizikan barren gaisto
eta setatsuak,
zeñak, mugi-azirik
itzal dauden suak,
uzten dituzten denen
barrenak sutuak,
eta alde guziak
guero errastuak!.....

Esnatu nitzan, bada
negon lo zorruan,
ta berela berso au
zan nere goguan,
(Senpelar bersolari
zanana munduan)
«guerra zaleai sartu
bala bat buruan
ta aspertuko dira
seguru orduan»!.....

Penak eta negarrak
denari kaltiak,
besterikan ez dakar
inoiz guerratiak;
lana ta zoriona
dakartzki pakiak
ori da nai duena
Jaungoiko maitiak!...
jichi zaizkagun bada
guerrari atiak!

Eta izan dedilla
pakia gurekin,
zorionekuak izan
gaitezen berekin;
ez dezagula sortu
guerrik inorekin,
ipakia, bai, pakia!
mundu guziakin,
goitalehatu dezagun
erri au orrekin.

ENRIKE ELIZECHEA.

Oguei ta bost pezetako aldeera eta
bitezarra Irun-en irabazitako mol-
daera.

ESKOLA BARRIAK

Frantziatik etorri dira gure Errira
erlijioso batzuk, *Frères de Ploërmel*,
au da, *Ploërmel*-eko Anaia izena da-
beenak; mutikoai irakastea da euren
eguintzuna. Bretainia-koak eta Eus-
kalerrikoak dira gueienak.

Eskola bi ipini dabez Bizkaian ga-
ur arte, bata Echebarri-n, da bestea
Bilbon, *Expositos* kalean, Zabalbide
ondoan. Lenengoa aspaldichuan da-
rabilte, ta ederto, bertan irakatsiaz
ez bakarrik mutikoan eskolea, baita
bere mutill kaskondutai euren bizibi-
de edo *oficio*-eterako bear dabezan
irakaspen batzuk.

Bigarren edo Bilboko onetan mu-
tikoai irakasten deitue erderazko es-
kolea, beste edozeinetan irakatsi le-
uskioen baizen ondo, eta onez ganera
gure Euskera ederra, ta Frantziako
berbetea, *Berlitz* derichon irakaske-
ran. Dotriñea ta Eskritura Santua
euskerez ikasiko dabe mutillak.

Eskola onetan egongo dira orain
beñ-beñean mutillak aldra bitan ba-
nanduak. Bigarren aldrakoak, chikie-
nak, emon bear dabez ordaintzat eta
aurretik 15 peseta iruillabetea; le-
nengo aldrakoak, nagusichuenak, 30
iruillabetea.

Dubarik artuak izango dira amabi
mutill, euskaldunak eta guraso onak
daukezanak.

Euskerea irakatsiko jako eskola
onetan, gura dabeen mutiko guztiai,
Frantzes bertetea, lenengo aldrakoai.

Ploërmel-eko Anaia oneek idigui-
ko dabeen beste eskola bi Bizkaian,
bat Bakion, azkenengo gueian Pacho
Sanjuanek aituten emoten eban le-
guez, eta bestea Lekeition urtebarri-
rako,

Betoz ordu-onean Euskalerri ja-
un oneek gure mutikoari, euskerea-
gaz batera irakasten gaur egunean
guizon guztia jakin bear dabezan
ikaskuntzak. Mesede baño besterik
eztakargue, gure Euskera maiteari
kontra eguin barik eta bai lagundu-
rik, jakintasuna zabaltzen datozen
oneek gure artera.

Orregaitik eskatzen deutsegu danai
lagundu daioela *Ploërmel*-eko anaiai,
baldin gure aldea onetako aurrera-
pena ta jakintasuna nai bada.

Gaur bere, eskola maisu gueienak
bertako umeen berbetearen arerioak
izan-arren, goiera onean dago gure
Erria jakintasunean; gaurtik aurrera
bertako berbetea aintzat artu ez eze
maite dabeen Anaia oneek lango mai-
suakaz, askozaz gueiago igongo dau
gure Erri maite oneek, eta izango da
inguruko nagusi, bada gaur da
beti, gueien dakienak goitik eguiten
deutso guichien dakienari.

Ploërmel-eko Anaia oneek entzute
andikoak dira Frantziako mutikoen
irakaskuntza. Emen bere entzute an-
di orren jaube izango dira ziur, eta
bialdu eguizue umeak eurakana,
euskaldunak: Erlegiñoa, Euskerea,
Frantziako ta Espainiako berbetea, ta
gaur danok bear doguzan matemati-
ketako ta komertzioko jakintasunak,
inogaz baño obeto ta merkeago ika-
siko deutesue mutikoak.

BLOA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Echekoandrea eta neskamia.

I

—Teresa; orain ere bazabiltza
ba zu....

—Zababiltzen ni? *Ekibokatu* dago
andrea; beguira bestela nere zapatai.
Ké bristara y lustrazion!

—Eztet ori esan nai, baizik goizeho
zabiltzala.

—Al Ori bai. Gaur, jaia nola dan,
Elizan izandu naiz.

—Entzungo zinuizen lau meza.

—Ez ba, andrea; bieho bakarrik.

—Zi meza?

—Bai andrea.

—Zat etzan naikoa?

—Neretzat bai, baño benturaz nor-
baiti ere palta eguin lezakiola ta...

—Echea da lenbiziko eta kanpo-
koai jaramun guchi.

—Echerako ustian eguin det ba.
Goiza ere lo-guirokoa dagoala ta,
benturaz bedorri ere meza pasako
zakiola ta...

—Ez ezazu iduki nere mezaren ar-
durarik.

—Ondo da; zbedorrek entzungo
aldu?

—Jaun goikoaren legueko iruga-
rren mandamentua antziña *borratu*
nuan.

—ZBordatu?

—Borratu.

—Al zbedorrek?

—Neronek.

—ZNik *borratu* nezake?

—Obeki eguingo zenduke *panatis-
mo* ari jarraitzea baño.

—Ondo da, andrea; *puera, pue-
ra, panatismo!*

II

—*Muste Inasi.*

—ZQue dice, Teresa?

—*Diferentzia ke está grande aki
de aldea.*

—*Si: Madrid siempre es Madrid;
pero una aldea...*

—*No solo aldea de pueblos alda-
menkos, sino tambien de euskalerri
prentzipalmente.*

—ZPues que diferencia notable en-
cuentra V?

—*Potable no, pero grande si, dipe-
rentzia.*

—ZCuál es?

—*Aki aprender kastillano, borrar
mandamientos y bibir en gracia de
Dios?*

—ZBorrar los mandamientos y vi-
vir en gracia de Dios.

—*Si pues: porque borrao manda-
mento, no se puede hazer pakado.*

—Bien... bien...

III

—Aizazu, Teresa.

—Zer nai du, Siñorita?

—Aspaldian gauza bat *notatzen*
nago.

—ZNotatu? Si-tatu esango balu ere.
baña...

—*Sitatu* edo *sisatu* ere, eguiten ez ote didazun... eztakit ba jum!
 —Zergatik esaten du ori?
 —Aspaldian askocho apaindu zera ta...
 —*Me parese*; esango nuke; Madril-
 len apainduko ezpaguera ba...
 —Eta inondik ateratzen dira apain-
 duri oiek?
 —*Ultimo-ko modatik*.
 —Zkomodatik? Ondo da, baña be-
 guira; komodara nondik dijoaz?
 —Modisteriatik.
 —ZDebalde?
 —Ez andrea, *pagalde*; diruagatik.
 —Eta dirua inondik sortzen dezu?
 —Bedorrek ori galdetzea! zaspiga-
 rren mandamentua *borratu* nuan
 ezker...
 —Zaspigarren mandamentua inoiz
borratu dezu?
 —*Panatismo*, bedorren konsejuz,
 utzi nuanian.
 —Eta zer eskubiderekin?
 —Bedorrek irugarrena borratze-
 ko iduki zuanarekin.
 —Badakit gaur legatza sei errial
 pagatu dezula.
 —Alasse da.
 —Eta neri, bederatzi pagatu dezu-
 la esan.
 —Alasse da.
 —Aspaldian amaika orrelako eguin
 bear izan didazu.
 —Alasse da... amabi ere...
 —Zeta guezurrak?
 —Zer ezur?
 —Zortzigarren mandamentua?
 —Berez erori zan, zaspigarrena

kendu zitzaionean azpitik: *palla si-
 mento, abajo ¡plaut!*
 —Bapo eguin dezu.
 —Bedorrek irugarrena kendu ezpa-
 lu, amarrak osorik egongo ziran; ba-
 ña irugarrena kentzean andik gora-
 koak loka guelditu ziran; eta bostga-
 rrena ere orainche dabill, ez erori-
 ko, bai eroriko. Ostikada batekin
 kentzeko eran dago.
 —Bai, bai; polita zaude; aspaldian
 konfesatzera ere etzera joan ta...
 —Zertako? Errezago da manda-
 mentuak kentzea, pekatuak konfesa-
 tzea baño.

IV

Beldur zan *Siñorita*, bere neska-
 miak bostgarren mandamentua bo-
 rratuko ote zuan. Gabero bere guela-
 ko atea barrutik isten zuan, eta loa
 ere galtzen zuan bein baño gueiagot-
 an; kanpotik adiskide ziran eche-
 koandre-mirabeak, baña barruan ze-
 rabiltan mamurrua.

V

Praille gor-samar eta manga-zaba-
 leko batekin konfesatzeko asmoa ar-
 tu zuten urte artan Pazkoetan, as-
 paldiko partez. Onetarako esamina
 eguitean alkarrekin, echekoandreak
 gogoratu zizkion neskamiari pekatu
 batzuek, eta baita neskameak ere
 echeko andreari, eta joan ziran Prai-
 lleagana, bakoitza bere chekorrare-
 kin *¡ke totes!* esan omen zuan Prai-
 lleak, etagana echekoandreari esan
 omen zion: «amar malla dituan eska-

llarari, irugarrena kentzen dionak,
 andik gorakoak ere erortzeko arris-
 kuan jartzen ditu, eta beragatik,
 eguin bear duana da, jarri berriro
 eta sendo malla ura, beste guziak ga-
 ñera etorri eta zapaldu ezlezen, ma-
 llaren kentzallea» Neskameari berriz
 esan omen zion, aurreak erakusten
 zuala atzea nola dantzatu, eta jarrai-
 tzeko echekoandrearen ejemploa.

—Eta... *¡ké tal?*... *¿Entender?*

—Bai bai; gaur, «en grande» bizi
 dira: eztago, ez sisarik, ez beldurrik,
 ez atea ichi bearrik, eta ez loa gal-
 tzerik.

VI

Ona izango bada
 Zure mirabea,
 Zuk bear dezu izan
 Añ on edo ohea;
 Kontuz osoro gorde
 Jesusen leguea
 Bada bera da gure
 Jaun eta jabea.

P. M.

1903 ko Urriaren 19 ean.

ASTEKO ALBISTAK

DONOSTIATIK. Ill onen 15-ean idiki
 dira Lasala plazachon, 2-an, iruga-
 rren onen edo pisoan Donostiko
 kantari-taldearen guizategui edo sa-
 loiak; toki argui ta ederrak dira,
 aurrealde ik len esan dedan plaza-
 chora ditu leio edo balkoiak, eta atze-
 aldetik kai edo Koneha aldera, ichas
 aize ederrarekin gure birrikak eta
 bularrak indartu ditezten.

Orain arte, errukiz bezela, Peña-

florida kaleko erriko eskoletan egui-
 ten guenituen gure saio eta ikasal-
 diak; emendik aurrera naikoa azka-
 tasun edo libertade ta lasaitasun izan-
 go degu gure guizateguietan. IZA-
 RRAITZ kantaritaldekoak. (1)

Zapatu gaubean euki eben batza-
 rra karlistak emengo pelota-lekuan,
Vazquez Mella zala izlari edo orado-
 rea; biaramonean jateketa edo *ban-
 quete*-a leku berean. IBAIZABAL-ek
 eztauko zetan sartu gauza onetan,
 esaten ondo edo charto, asko edo
 guichi izan zirean edo ez; eta ezta
 sartuten. Bakarrik aiatu dogu jazo-
 era au, urrengo doanagaitik.

Zapatu gaubeko amabietan, Bizkai-
 ko gobernadore ordeazkoak telegra-
 mia bialdu eutsanean Gobiernuari
 esanaz. «Dana gueldi, eztago ezer eta
 ezta ezer izan», diñoe ministroak esan
 ebala:

—ZNok aditu Bilbo zelangoa dan?
 Zazpi egun aurrerago jentea alkar
 illten amurraturik; esan zeikean odol
 guziak irakiten egozala, ta beraz,
 zerbaitek jazo bear ebala gaur ta...
 ezer ez... ohe da alan... baiña eztogu
 adituten zelan.

Guertaera onek adierazo lekio Go-
 biernuari, aurreragoko domekakoa
 etzala izan bilbotarrak eguiñikoa; a
 etzala besterik izan emen bizi direan
 lau katu ta Santanderetik ekarririko
 irureun gaizkiñ eta Sestao-Barakal-
 dotik etorririko anarkista edo liber-
 tario batzuk eguiñ ebena baiño. Kan-
 potarretatik gueienak joan zirean
 eurenara, enparauak emengo lau ka-
 tuakaz batera dagoz batzuk eritegui-
 an edo hospitalean osatzen, besteak
 kartzelan... eta orra bake osoa. Erri-
 aren zati andi baten kontua izan ba-
 litz 11-garreneko astakeria, etzan ba-
 kea zuzenduko añ arin.

Beraz, gogoratu bear leuke Gobier-
 nuak zeinbat erantzumen (*respuesta*)

(1) *Izarraitz* gogokoa: orretara bidaldu egulguaz
 albista laburhunk eta asko postuko gozuz. Eskerrak
 orainogaitik.

— 20 —

dezute etorri *Kanikas* eta i, nerekin etze-
 rate gaizki izango an.

SSABIROIA. Mutil mutill, nik naiago diat an lau duro
 bañon emen... bost; ziniztazak.

ON TOMAS. ¡Lengua ago i orain ere!

SSABIROIA. Bai, ori eguia dek; aizak Tomas, ez alzaik
 iruritzen, inora joan gabe, emen bertan
 sagardua eratia.

ON TOMAS. ZEmen bai alziagok?

SSABIROIA. Andre Bissentak badik botillakua.

ON TOMAS. Baldin badu, obe.

SSABIROIA. Andre Bissenta, bekaigu botilla bat sa-
 gardo.

AND. BISS. (*Atetik*) ZEmen erango aldeute, edo nai
 dezute or mai bat jartzia?

SSABIROIA. Ekarrri beza bai mai bat, eta eseri-alki bi.

AND. BISS. Zu, Ssabiroya, artu zaizkitzu alki abek,
 lana eguin zuk ere.

ON TOMAS. To? Pinchia dirurik.

SSABIROIA. Bai chikitan oituba *Santeronian*.

ON TOMAS. Jal ja! Jal ja!

AND. BISS. Tori zute, dona eran ta gañorakua utzi.

SSABIROIA. (*Eranta*) Ederra zioik Tomas, eran zak.

ON TOMAS. Zenbat denbora eran ez detala! (*Eraten
 du*).

SSABIROIA. Ez dek ori esango guero. (*Eratian*).

ON TOMAS. (*Pozez*) ¡Buuu a!

SSABIROIA. ZOna, alda?

ON TOMAS. Ez gaiztua; onek jo eguiten dik.

SSABIROIA. Jo ez, bañan bultzatu bai.

ON TOMAS. Orra bada Josse, egun batzubek barru

— 17 —

naizela, alderatu zait zeladore erdaldun
 bat eskuakin makilla goratuaz eta dio:
¡chiss! issilik egoteko; bañan ni issildu
 nere errian? jederki emane! Ajola guchi
 neri arrengeatik, eta bere erriko anaienga-
 tik. Arrek nere enbiria du, berak bañan
 boza obia detalako, eta berak ezin kan-
 tatu dubelako. Guero ala dit:

*Te he dicho que no cantes ni des gritos
 aquí.*

Nik diot: arrazoin entzungo dek aurki.
 Ez egongatikan erderaz ni trebe, esan
 diot seguiran, hoy no cantar ¿por qué?

Si quieres que no cantar

nosotros en aquí,

otro tanto con demas

te tienes que hasir;

mas te bale paseos

agora pronto ir,

y no a chuliar tú,

que estas en paz venir.

ZNo cantas toro el dia,

en plasas y errincones,

barquilléos, laánjas,

flata, oro y galones?

Pues porque no aquellos

canteros toro el dia,

no dises una palarba

y a mi si ensiguira?

Bete, bete de en aquí,

porque tengo arrazón,

bilidad) daukan egun atako kontuetan Lopez Gonzalez gobernadoreak.

Somorrostro aldeko miñariak astelenean ichi eutsen lanari, ez oratze-ko gogoagaz arik eta ugazabak astean-asteango alogueren ordaina edo pagua agindu arte; ugazabak ostera erantzun eutsen, guertu egozala languilleak gura eben leguez aloguerak emoteko, baiña lenago lanari oratu bear eutseela, ta guero lantoki bakoheko biarguinak eskatu eila zein modutan gura eben aloguera artzea.

Eguasten arratzaldean euki eben batzarra Gallartan, lanera sartuko zirean edo ez erabaguiteko. Erabaguiak deadarka artzen dabeez, eta jakina, burrukari gaiztoak gura dabean aldera jotzen dabeez, asi zirean onek garrasika joporra! joporra! (1) ta oporrik gura ezebenak issillik egon bear, osterantzean makillea ibiliko zan da. Augaitik, orretariko batzarretan artzen direan asmoak ezti-za izaten biarguin gueien gogokoak, batzuen-batzuenak baiño.

Bada, ebatzi eben ez joatea lanera ta euren arteko komisiño bat bialdutea Bilbora, emen ugazaben agindukoakaz, Gobernadore buru dala, eukiteko alkar ikuste bat, ia itundu edo konpontzen direan.

Au eguiten diardugun artean dagoz batuta (egüenean); alkar artuko al dabe, bestelan guztientzako kalte, batez bere biarguintzat. Au laster gose izango da; ugazabak ostiko ona dauko ta icharongo dau luzaroago.

Aspaldion dago guessorik *Peder-nales*-eko bere echean Sabino Arana jauna, ta egüenean esaten eban Bilboko albistari batek Elizakoak emon deutsezala.

Jaungoikoak emongo deutso ondoen datorkiona, baiña otoi edo erre-gu eguiten dogu emon daiola osasu-

(1) ¡Huelga! ¡Huelga!

na, Euskalerrria ta batez bere gure Euskera ederra ainbezte maite dabezan guizon zintzo oni.

EGUINGO DA BEREN NAIA

IBAIZABAL-en 92 garren gueia irakurri ondoren urreratu ziran nigana bi emakume, batek (berak zionez) 32 urte ta 11 illabete daukazki, besteak 26 urte ta 8 illabete, gaide eguin zidaten zenbat urtetik aurrerakoak ziran neskazarrak. Erantzun nioten nik ez nakiala ziur, baiñon nere lagun batek zionez agindu bat zegoala non esaten zan 25-urte igaro ezkeror azkar ibiltzeko; eta zarrenak galde eguin zidan:—¿Koja edo errena bada zer eguin bear du?—¡Ai! ori nik ezta-tik; mutill-zarrak badituzte jakintsuak erantzuten dakitenak.—Adiskidea, ¿eguingo al dezu mesede Zarautzen zenbat mutillzar dauden esateaz?—¿Nik? Eztit gauza orrek buruko minik ematen. ¿Jakín nai al dezu? Ori besterik da, entzungo det, ia berdintzeko biderik ote dagoan.—Jostun-teguian esan dutenez arkitzen dira Zarautzen 72 mutillzar,—¡A gaujak! esan nioten, mutillzar bakoitzari bi emanda ere bat gueiago neskazarra. Mutill zarrak Zarautzen, neskazarrak diotenez 72.

Neskazarrak Zarautzen erriak diotenez 145.

Laisterkariak beren aldian daude; guizon zarrak ere eguin dituzte beren saltakachoak, lengo igandean Matias Errementeriak arriturik utzi omen ditu bere lagunak orren azkartasuna ikusirik; jakín nai izandu det eguin duben marka baño issillik daukate.

Aurten tolareak aisa suartzen dute, eta eztegu mesede charra; sagarduak ondo kristautuak izango ditugu, ura sarritan dabilte; asko balio du saga-

rrak diote, eta nik galdetzen diet ¿zertako saltzen jartzean eztezute irakurkizun bat ipintzen guisa oñetan? «Emen dago sagardoa ura ondocho duena».

JENARO ELIZONDO

Zarautzen Urrillaren 20-an.

ARRESE-NAK

Berezkoak askotan onen

Mediku batzui eutsen *Arlotek* itandu: ¿Zein da ordurik onen eiteko bazkaldu? Lenengoak erantzun eutsan amarretan, Bigarrenak askoz da oñe amaiketan, Irugarrenak naiñon nik amabietan, Alan ipiñi eben *Arlote* dudetan; Baña an aurkitzen zan *sasi-osalari* Eskoletan etzan bat ikasten ibilli, Alan bere itune artean onena Pobrientzako izan beti zan arena. Ak diño:—Aberatzak noz gogoa dauken, *Arlotek* deutesnean onguillak emoten.

Guertaeracho bat

—Chomin, zoaz aguro berbea galduta Andrea Paulanean gaizki daukazu ta. —Apu bat galdutea letorkio ondo Zergaitik naiñon daki len larregui dauko, ¿Orduan litzateke benetan andrea! —¿Bestelan?—Barritsu bat parerik baguea.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

IGARKIZUNAK

I

Ume zuri gorri bat, eder ta ederra, bere bi begui beltz ara ta onera dabilkionakin ikusten det, ez urruti. Mutill edo neska dan ez du ezagun:

benturaz ez neska ta ez mutilla, besagañetan bi ega aguri ditu ta. Esorita dago, ta belaunetan kaja bat dauka. Iriki nai luke, baiña... ¡guiltzik ez! ¡jura arren pena! Ausi nai luke, eta kajak azal gogorra izan. Badaki, esan diote, ta berak ere iguerri du barrenen urrezko errastun ta orratzak, perla pollitak, diamante dizdizariak, milla koloretako zintak daukazkiala. Zirritu batetik zinta pusska bat edo beste ateratzen du noizean-bein baiña... guzia nai luke.—¿Zein ote da?

OIRENPAK.

II

Bein baten egozan emakume bi errekan lissiba jotzen, eta euren urretik igaro, zirean guizon bi, eta esan eutsan bata besteari:—Ara or nun doiazan gure aitak. Eta besteak erantzun eutsan:—Baita gure amen guizonak, eta gure umeen aitak, eta gure umeen aitaitak, eta gure guizonak bere. ¿Zelan izan leiteke au ziertu?

PEDRO ENBETTA.

Lengo astekoen erabaguiak: Lenengo, *III zan ardia guelditu zaion beste guziak aurrera joan zizala*, Bigarren, $3 \frac{1}{3} \times 3 \frac{1}{3} \times \frac{1}{3} = 37 \frac{1}{27}$.

Lenengoaren erabaguia bialdu dabe: Oirenpak, Logroñoko Dionisio Azkuek, Lekeitioko Jossek, Mendaroko Mari-Luisa Olaurtua, Katalin Arizmendik, eta Klotilde Iriondok; Usansoloko Jose Mari Labordak, eta Zarauzko Praisku Arriolak.

LA EDITORIAL VIZCANA derituen moldagintza
Gran Vía, 26 eta Ledoema, 15

— 18 —

*sino yo le voy llevar
cartel de perbenzion.*

Mar-mar guelditu zan erdi parrez, eta esan nion:

*Obe ukek euskeraz izketan ikasi,
eta ez gure legue zarra galerasi.*

«Basta, basta, no grites y vete á casa.» esan ziran. Orduan nik ere onian esan diot: ¡Adios Don Fernandez! Gauza abek gogoratzian egarri bat etortzen zait...

Nuan nuan eratera eder ta gozua.

¡Kolpian ustuko det orainchen basua!

(Asten da joaten).

AMARGARREN IRUDIA

X

TOMAS ta SSABIROIA, guero ANDRE BISSENTA

ON TOMAS. (Azaltzen da eskubitik) ¡Eup! Guizon, ¿emengua al zera?

SSABIROIA. Ez jauna, Kaiekua.

ON TOMAS. Bai baiñan... ¿Donostikua?

SSABIROIA. ¡Bai ta ill da ere! Esagun det bada usaiñ ere.

ON TOMAS. ¿Esagutzen aldezu... Ssabirola?

SSABIROIA. ¿Ezurduna, edo guezurduna?

ON TOMAS. Ja! ia! ja!

SSABIROIA. ¿Legorrekua edo itsasokua?

ON TOMAS. Emengua.

— 19 —

SSABIROIA. Ni naiñ.

ON TOMAS. ¿Bai?

SSABIROIA. Bai jauna.

ON TOMAS. ¿Ez alnak ezagutzen i... zarpa?

SSABIROIA. (Arriturik) Oi? ¡Tomas bibotiaikin! ¿Nork engañatu au? ¡Mutill kendu zak eskoba zar ori españetik aguro! ¡Artilleruetako karabinerua diruik!

ON TOMAS. ¿Zer modu aspaldian, mutill?

SSABIROIA. I ondo ¿ta ni?

ON TOMAS. ¿Nai aldeker bait artu? Guazemak, eta bidez kontu batzubek kontatuko dizkiagu elkarr.

SSABIROIA. Baiñan mutill, ori dek zendua eta bapua agona.

ON TOMAS. Bizi modu ona.

SSABIROIA. Esagun dek bai.

ON TOMAS. Bai, zigarruari utzi nion ezkeror.

SSABIROIA. Zer ¿ez aldeker orain zigarrorik erretzen?

ON TOMAS. Esta beñere... orain puruak erretzen dizkiat. Guazemak, guazemak, denbora bateko arkupera, eta an kontu zarrak esango dizkiagu.

SSABIROIA. Mutill; zarrai utzi akiok, nik berriak nai dizkiat jakin. ¿Zer modu kanpo oietan?

ON TOMAS. Kadizen, nai bezela, dirua erruz eta errez eguiten diat.

SSABIROIA. Tokitan izandu aiz. Aizak Kadiz Andalu-zia baiñon, ¿aruntzago egongo dek, eh?

ON TOMAS. Bai ezkerretarago. Aizak Josse; lagun bi ara eramateko asmoetan nak, eta nai ba-